

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Välfärdsaspekter hos inne- och utekatter

Jessica Berthelsson

Självständigt arbete i veterinärmedicin, 15 hp

Veterinärprogrammet, examensarbete för kandidatexamen Nr. 2014: 82

Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap

Uppsala 2014

SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Välfärdsaspekter hos inne- och utekatter

Welfare aspects of keeping cats in-door or out-door

Jessica Berthelsson

Handledare:

Maria Andersson, SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Examinator:

Eva Tydén, SLU, Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap

Omfattning: 15 hp

Kurstitel: Självständigt arbete i veterinärmedicin

Kurskod: EX0700

Program: Veterinärprogrammet

Nivå: Grund, G2E

Utgivningsort: SLU Uppsala

Utgivningsår: 2014

Omslagsbild: Jessica Berthelsson

Serienamn, delnr: Veterinärprogrammet, examensarbete för kandidatexamen Nr. 2014:82
Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap, SLU

On-line publicering: <http://epsilon.slu.se>

Nyckelord: Välfärd, katt, innekatt, utekatt, miljöberikning, hälsa, utrymme.

Key words: Welfare, domestic cat, environmental enrichment, health, in-door, out-door.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	1
Summary	2
Inledning	3
Material och Metoder	3
Litteraturoversikt.....	4
Välfärd hos tamkatter beroende på hållningsätt	4
Naturlig beteende – jakt	4
Hälsa.....	5
Utrymme	6
Flerkatts-hushåll.....	6
Miljöberikning	7
Problembeteenden	7
Diskussion.....	8
Naturligt beteende - jakt.....	8
Hälsa.....	8
Utrymme	8
Flerkatts-hushåll.....	9
Miljöberikning	10
Problembeteenden	10
Slutsats	11
Litteraturförteckning	12

SAMMANFATTNING

Katter hålls som husdjur i många länder i världen och har mycket olika levnadsvillkor. Denna rapport syftar till att undersöka vilka för- och nackdelar olika hållningssätt har. De vanligaste sätten att ha sin katt i Sverige är som innekatt utan tillgång till utevistelse eller som utekatt vilket oftast innebär att katten är delvis inne och delvis ute. Frågeställningarna är: vilken boendesituation är att föredra ur kattens synvinkel? Vilka välfärdsproblem kan uppstå om katten bara är inne? Vilka välfärdsproblem kan uppstå om katten får gå ut? De specifika aspekterna som undersöktes var naturligt beteende (jakt), hälsa, utrymme, flerkatts-hushåll, miljöberikning och problembeteenden.

Jaktbeteende är ett av kattens grundläggande beteenden och utförs även om katten får mat på annat sätt. Innekatter får använda leksaker för att få utlopp för jaktbeteendet medan utekatter kan jaga bytesdjur. En utekatt är utsatt för en större smittorisk eftersom den träffar andra katter och den kan även bli smittade av bytesdjur. En utekatt kan drabbas av ogynnsamma väderförhållanden som en innekatt slipper. Det finns också en stor risk för olyckor, som t.ex. bilolyckor, för en utekatt. Innekatter bor på ett begränsat utrymme medan utekatter ofta har stora områden ute att röra sig på. Katter som har större utrymme är mer aktiva än katter som bor på liten yta och därför kan inaktivitet vara ett problem för innekatter som kan leda till t.ex. övervikt. Att ha flera katter tillsammans kan vara ett stressmoment om de inte fungerar bra ihop. Katterna behöver ofta någonstans att gå undan och det måste finnas tillräckligt med resurser, som mat och vatten, så att det inte blir bråk. Om detta är uppfyllt så kan katter som bor tillsammans ha glädje av varandra då de kan utföra sociala beteenden och de leker mer, både med varandra och själva. Miljöberikning är ett bra sätt att stimulera en katt som inte aktiveras på ett naturligt sätt. Det kan även vara nödvändigt för utekatter om utemiljön inte stimulerar katten tillräckligt eller om den inte får eller vill vara ute tillräckligt länge. Problembeteenden kan uppstå hos katter och det är då viktigt att utvärdera kattens boendesituation så att man kan upptäcka eventuella orsaker till dessa problem.

SUMMARY

The domestic cat is an animal that is kept as a pet in many countries and the living conditions can vary depending on the way the cat is kept. It is therefore important to evaluate the positive and negative aspects of the different ways to keep cats at home. The most common ways to keep your cat in Sweden is to keep it only inside or to keep it partly inside and partly outside. The questions to evaluate are: which way of living is preferred from the cat's point of view? Which welfare issues can arise if the cat lives only indoors? Which welfare issues can arise if the cat is allowed outside? The specific aspects evaluated in this rapport were hunting behavior, health, space, multiple-cat households, environmental enrichment and behavioral problems.

Hunting behavior is one of the cat's basic behaviors and is carried out even if the cat gets food from owners. Cats that live only indoor have to use toys to practice the hunting behavior while cats allowed outdoor can chase prey. An outdoor cat is exposed to a bigger health risk since it can get infected from other cats or prey. Bad weather is another risk for outdoor cats that indoor cats aren't exposed to. Accidents, like getting hit by a car, can be a big risk for an outdoor cat depending on the traffic where it lives. Cats that spend all their time indoor live on a limited space while outdoor cats have big areas outside to explore. Cats that live in a bigger space are more active than cats that live in a smaller space so it is therefore important to activate the cats to prevent weight gain. Keeping several cats together can be stressful if they don't get along as a group. The cats need enough resources and places to hide so they don't fight. The cats that live together can enjoy each other's company by performing social behavior and playing together. Environmental enrichment is a good way of stimulating a cat that isn't naturally activated. This can be necessary for indoor cats and cats allowed outside access if the time spent outside is not enough to activate the cat naturally. Behavioral problems can occur with domestic cats and it is therefore important to evaluate the living situation of the cat to determine if that could be the cause of the problem.

INLEDNING

Katten är ett populärt husdjur i Sverige och 2012 fanns det minst en katt i ca 17 % av Sveriges hushåll (SCB, 2013). Mängden katter beräknades 2012 till över en miljon och av dessa var det 56,8% som var i huvudsak inne och 43,2% som var i huvudsak ute (SCB, 2013). Det finns därför anledning att utvärdera vilken boendesituation som är bäst för katten ur välfärdssynpunkt. Det är vanligt att man har katter strikt inomhus eller inomhus med tillgång till utevistelse, antingen fritt, i lina eller i en avstängd trädgård. Katter lever därför ganska olika liv beroende på om de får gå ut eller inte. Att inte få gå ut alls kan anses onaturligt för en katt och skulle därför kunna vara ett välfärdsproblem. Att ha katten delvis eller helt utomhus kan också anses som ett välfärdsproblem då katten är utsatt för större skaderisk och smittorisk. Det finns många olika aspekter att ta upp när det gäller katters välfärd som naturligt beteende, hälsa, boendetrymme, flera katter i samma hushåll, miljöberikning och problembeteenden. Denna rapport har för avsikt att jämföra innekatter och utekatters välfärd och väga för- och nackdelar.

De frågeställningar som kommer diskuteras i denna rapport är: vilken boendesituation är att föredra ur kattens synvinkel? Vilka välfärdsproblem kan uppstå om katten bara är inne? Vilka välfärdsproblem kan uppstå om katten får gå ut?

En katt som bor inne men får gå fritt ute och utan uppsikt kommer i denna rapport benämnas utekatt och en katt som endast bor inne kommer benämnas innekatt.

Djurvälfärd är ett begrepp som försöker beskriva hur de djur som är i människans vård mår, både fysiskt och psykiskt.

MATERIAL OCH METODER

För att hitta fakta till denna rapport har databaserna Web of Science och Google Scholar använts. Sökord har varit ”domestic cat”, ”feline”, ”welfare”, ”behavio*”, ”in-door” och ”out-door”. Begränsningar har varit att endast ta artiklar som handlar om katter och som innehåller ett försök. I relevanta artiklar har även referenslistorna använts för att hitta mer fakta. Även böcker har använts.

LITTERATURÖVERSIKT

Välfärd hos tamkatter beroende på hållningssätt

Att ha katten inne respektive ute har både för- och nackdelar vilka listas nedan (Fraser, 2012). Vissa aspekter kommer diskuteras utförligare i rapporten.

Fördelar för en innekatt:

- utsätts inte för några smittorisker,
- kan inte råka ut för en trafikolycka eller bråk med okänd hund eller katt,
- råkar inte ut för extrema väderförhållanden eller giftiga ämnen,
- man har koll på katten så att den inte parar sig och
- den lever sannolikt längre.

Nackdelar för en innekatt:

- får inte utföra sitt naturliga beteende,
- börjar eventuellt med beteenden som anses vara ett problem, t.ex. klättra på möbler,
- kan behöva extra sällskap om inte ägaren aktiverar katten tillräckligt, t.ex. en till katt, och
- den måste aktiveras med lek och fysisk aktivitet för att vara tillräckligt aktiv.

Fördelar för en utekatt:

- kan utföra naturligt jaktbeteende,
- får naturlig fysisk aktivitet,
- får utföra sitt sociala beteende mot andra katter om det finns fler i området och
- får utföra andra naturliga beteenden som gräsätande, klättra, gömma sig och springa.

Nackdelar för en utekatt:

- utsätts för jobbiga väderförhållanden med både för varmt och för kallt klimat,
- kan stöta på aggressiva hundar eller katter och hamna i slagsmål,
- har mer kontakt med andra okända katter och löper större risk att få någon smitta, även från bytesdjur,
- kan råka ut för ett trauma som t.ex. en bilolycka eller att någon gör illa den med flit, t.ex. sparkar den, och
- katten kan råka få i sig något giftigt ämne.

Naturlig beteende – jakt

Innekatter

Katter är effektiva jägare och kan jaga trots att de får mat från sina ägare vilket tyder på att jakten inte bara drivs av hunger utan även att lek är en viktig drivkraft (Bradshaw et al., 2012). Innekatter som får använda leksaker istället för att jaga föredrar saker som liknar byten, som t.ex. leksaker täckta med fjädrar istället för plastleksaker (Bradshaw et al., 2012).

Utekatter

Man kan kritisera att ha katter ute eftersom deras jakt anses ha en negativ effekt på lokala populationer av små däggdjur, reptiler och småfåglar (Bradshaw et al., 2012). Det är störst effekt på havsöar där populationerna inte är så stora och har levt relativt skyddade (Bradshaw et al., 2012). På fastlandet är det troligen ferala (förvildade) kattpopulationer som stör ekologin mest men eftersom

även tamkatter som får annan mat jagar så kan även de ha en effekt på populationer (Bradshaw et al., 2012; Horn et al., 2011). En studie (Liberg, 1984) har visat att tamkatter i Sverige jagar under hela året men under de månader då det är ont om byten förlitar de sig mer på maten de får av sina ägare. Katterna i studien verkade föredra att äta egenfångat byte under de månader då det fanns mycket bytesdjur. De fångade också olika byten beroende på vilket byte det fanns mest av vid tidpunkten (Liberg, 1984). Katterna i det undersökta området verkade inte själva påverka bytespopulationerna men kan ha haft en negativ effekt tillsammans med de naturliga predatorerna. Katter kan konkurrera med de naturliga predatorerna men det är svårt att säga vilken effekt det skulle kunna få på rovdjuren då det inte undersöktes i studien (Liberg, 1984).

Hur mycket katten jagar kan vara svårt för ägaren att veta då katterna tar hem mindre än en fjärdedel av bytena (Loyd et al., 2013). Vilka byten katten tar kan påverkas av om katten bara är ute på dagen då den inte kommer fånga nattaktiva djur i lika stor utsträckning som en katt som är ute på natten (Loyd et al., 2013). Det går att minska kattens påverkan, t.ex. genom att sätta en bjällra i halsbandet så att bytesdjuret får en varning om att katten kommer, men det är osäkert vilken effekt detta har (Bradshaw et al., 2012).

Hälsa

Utekatter

Miljön katten bor i kan påverka risken att katten blir sjuk (Pedersen, 1991). En faktor som påverkar är hur mycket andra katter som finns i närområdet då katter kan vara asymptomatiskt infekterade med många patogener och det är därför stor risk att katter sprider sjukdomar vidare (Pedersen, 1991). Miljöns temperatur och fuktighet påverkar infektionsrisken och kallt, fuktigt klimat är det värsta klimatet för en katt (Pedersen, 1991). Oftast är stora skillnader i temperatur och fuktighetsgrad värre för katten än ett stadigt påfrestande klimat (Pedersen, 1991). Katterna har större risk att bli sjuka när de är utsatta för en stressig situation t.ex. näringsbrist, extremt väder eller stressad social miljö (Pedersen, 1991).

Ett annat välfärdsproblem för utekatter är risken för trauma som bilolyckor. En studie visar att okastrerade hankatter har ökad risk att råka ut för bilolyckor då de ofta har ett större revir (Rochlitz, 2003a). Studien visar även att det är mindre risk för raskatter att råka ut för bilolyckor men detta beror troligen på att ägarna har mer koll på sina raskatter eller begränsar deras utevistelse. Det diskuteras även i artikeln att det kan finnas en möjlighet att raskatter har ett annat beteende som gör att de mer sällan råkar ut för bilolyckor, t.ex. att de håller sig närmare ägarna. De flesta katter som får gå ut är vuxna vilket tyder på att många ägare väntar med att släppa ut sina katter tills de är kastrerade och vaccinerade (Rochlitz, 2003a). Unga hankatter som inte är renrasiga har störst risk att råka ut för bilolyckor (Rochlitz, 2003a). Att unga katter drabbas kan bero på vilket beteende de har när de är ute och unga katter är eventuellt mer nyfikna och aktiva (Rochlitz, 2003b). Det är vanligare att katter som bor i områden med mycket trafik råkar ut för bilolyckor så det är en riskfaktor (Rochlitz, 2003b). Samma studie visar att de flesta katter råkar ut för bilolyckor på natten, trots att det är mindre trafik, vilket kan bero på den dåliga sikten.

När katter träffar andra katter ute kan det uppstå konflikter och katterna kanske slåss (Bradshaw et al., 2012). Men även om katterna inte slåss så kan det vara ett välfärdsproblem för katter då de kan

bli oroliga och stressade (Bradshaw et al., 2012). Samma författare menar att detta kan leda till att katten inte längre vill gå ut, att den går ut kortare stunder eller undviker vissa områden då den är ute. Om katten känner sig obekvämt med att gå ut kan det leda till beteendeproblem som att de urinerar och defekerar inne (Bradshaw et al., 2012). Även urinmarkering inne kan enligt författarna vara en konsekvens av konflikter med grannkatter.

Utrymme

Innekatter

Ett välfärdsproblem med att ha katter inomhus är att det är ett begränsat utrymme att röra sig på. Ett försök (Piccione et al., 2013) har visat att katter som bor på mindre yta och bara får gå ut en timme om dagen blir mindre aktiva än katter som bor på stor yta och är ute hela natten. Det visades även en skillnad i dygnsrytm. Katterna som fick vara ute på natten var mer aktiva när det var mörkt och katterna som var inne mer var mest aktiva under de ljusa timmarna (Piccione et al., 2013). Katterna som var inne mer påverkades av ägarna mer och var därför mest aktiva när ägaren var hemma, vilket kan bero på att ägaren då interagerar med katten genom att t.ex. ge den mat. Katter som bor mindre och inte får vara ute så mycket påverkas mer av ägarna och saknar en daglig rytmicitet i sin fysiska aktivitet pga. den begränsade ytan och det sociala samspelet med ägaren (Piccione et al., 2013). Katterna som hade större yta och var utomhus på natten hade en tydlig rytm i sin fysiska aktivitet där de var mer aktiva när de var ute (Piccione et al., 2013). Försöket visar att katter påverkas mycket av sina ägare och att katter med mer yta och mer tid utomhus lever ett mer aktivt liv.

Utekatter

Utekatter har inte lika stora revir som ferala katter vilket kan bero på att ferala katter måste söka föda själva (Horn et al., 2011). Utekatter sover mer och spenderar inte lika mycket tid i hög aktivitet som ferala katter (Horn et al., 2011). Katterna som har en ägare visar högre aktivitet tidigt på morgonen och på kvällen vilket tyder på att katterna påverkas av att ägarna går upp på morgonen eller kommer hem från jobbet (Horn et al., 2011). Ägda katter var mer jämnt aktiva under dagen istället för att vara nattaktiva som ferala katter och aktiviteten hos ägda katter verkar påverkas mer av väderförhållanden än av födosöksbehov (Horn et al., 2011).

Flerkatts-hushåll

Innekatter

Katter accepterar varandra i ett flerkatts-hushåll beroende på om de ser varandra som medlemmar i samma sociala grupp och om de har tillräckligt med resurser (Bradshaw et al., 2012). Om katterna istället inte accepterar varandra i samma grupp så kan de antingen vara aggressiva mot varandra eller hindra varandra genom att blockera dörröppningar eller resurser (Bradshaw et al., 2012). Enligt samma författare märker ägarna ofta inte att katterna är stressade av situationen. Katter som bor tillsammans blir ofta matade tillsammans och det kan ge en stress som är svår att upptäcka, t.ex. att katten äter upp sin mat väldigt snabbt eller mycket på en gång för att undvika att behöva gå till matskålen många gånger (Bradshaw et al., 2012). Dessa beteenden skulle enligt författarna kunna leda till övervikt vilket är ett stort välfärdsproblem. Beteendeproblem som kan uppstå är t.ex. att en katt börjar urinera och defekera på golvet för att den inte vill gå förbi en annan katt till lådan

(Bradshaw et al., 2012). Stressade katter kan även börja med urinmarkering inomhus och visa tecken på kronisk stress som att gömma sig eller tvätta sig överdrivet (Bradshaw et al., 2012).

Katter leker hela livet men lekfullheten avtar ofta med åldern (Bradshaw et al., 2012). Katter kan leka med andra katter eller själva (Bradshaw et al., 2012). Katter som bor i grupp leker mer, både själva och med de andra katterna (Uetake et al., 2013). Katter i flerkatts-hushåll är mer fysiskt aktiva och vilar mindre än ensamma katter (Uetake et al., 2013). Minskningen i lek och aktivitet hos ensamma katter verkar vara oberoende av burstorlek och det tyder på att det är bristen på kontakt med andra katter eller människor som ger minskningen (Uetake et al., 2013).

Miljöberikning

Innekatter

En studie (Dantas-Divers et al., 2011) utförd på katthem i Brasilien visar att miljöberikning, som t.ex. en puzzle-feeder kan öka välfärden hos katter som bor i större grupper då de får söka föda och utveckla undersökande beteende. Studien visade att om det finns tillräcklig mängd av andra resurser, som mat, vatten och sovplatser, så ökar inte aggressionen om man inför ett miljöberikningsföremål i en grupp katter som känner varandra. Man kan istället se positiva sociala interaktioner mellan katterna och om man har tillräckligt med miljöberikningsföremål kan detta ses som ett sätt att öka välfärden hos katter som bor på katthem eller i flerkatts-hushåll (Dantas-Divers et al., 2011).

I ett försök (Kry & Casey, 2007) på ett katthem utvärderades om katterna blev mindre stressade om de fick möjlighet att gömma sig i en låda i sin bur. Katternas beteende bedömdes och de fick en stress-score. Katterna som fick möjlighet att gömma sig visade en signifikant lägre stressnivå jämfört med kontrollkatterna (Kry & Casey, 2007). Detta är framförallt viktigt för välfärd för katter på katthem (Kry & Casey, 2007) men man kan även tänka sig att det skulle kunna appliceras på inne och utekatter eftersom möjlighet att gömma sig kan vara ett bra sätt för alla katter att hantera stress. Katterna i kontrollgruppen hade en hög stress-score och efter 14 dagar hade den inte minskat vilket tyder på att det som gör djuret stressat finns fortfarande kvar (Kry & Casey, 2007). De katter som hade miljöberikning i form av lådan var mindre stressade vilket tyder på att de klarar av att hantera den stressiga situationen (Kry & Casey, 2007). Katter som kunde gömma sig gick fram till personer på katthemmet i större utsträckning än kontrollkatterna. Katterna utan låda försökte gömma sig genom att kura ihop sig bakom sina sängar (Kry & Casey, 2007). Detta beteende gjorde att katterna syntes mindre än de katter som gömde sig i lådan men det minskade inte katternas stress. Katter som är stressade är mer vaksamma och vilar mindre än katter som inte är stressade (Kry & Casey, 2007).

Problembeteenden

Katter kan vara aggressiva mot sina ägare och det beror ofta på brist på socialisering eller brist på tillvänjning vid situationer som katter kan uppleva som hotfulla (Ramos & Mills, 2009). Man har även sett att tillgång till utevistelse kan ge mer aggression (Ramos & Mills, 2009). För att undvika aggressivitet är socialisering viktigt och katter kan bli socialiserade till andra arter än sin egen, t.ex. hundar (Bradshaw et al., 2012).

DISKUSSION

Naturligt beteende - jakt

En vanlig aspekt i välfärdsdiskussioner är möjligheten för djuret att utföra naturligt beteende. Katter får uttryck för många av sina naturliga beteenden om de får vara utomhus. Ett viktigt naturligt beteende är jakt vilket utekatter kan utföra i så stor utsträckning de vill om de bor i en miljö där det finns bytesdjur. Ett problem som utekatter ibland medför är att de skadar lokala populationer av bytesdjur. Det blir då en aspekt att tänka på vilket djurs välfärd som väger tyngst. Katten får bättre välfärd av att få jaga men bytesdjuret får minskad välfärd. Vi människor har ett visst ansvar för djuren vi håller och även om det är naturligt för bytesdjuret att bli jagat så kanske inte katten är en naturlig predator av det djuret. När vi har utekatter kan det medföra att det finns fler katter i ett visst område än vad det skulle funnits naturligt och detta kan leda till en onaturlig påfrestning på bytespopulationen. Det kan få förödande effekter om det skulle gälla en känslig djurart som är hotad eller har svårt att återhämta sig från en minskning av antal. Utekatter skulle även kunna konkurrera ut de naturliga predatorerna. Innekatter har även de ett behov av att utföra jaktbeteende vilket oftast uttrycks genom lek, antingen med leksaker eller med andra djur. Det är viktigt att innekatter får leka och då kan det vara bra att ha leksaker som liknar bytesdjur då katterna föredrar dessa leksaker (Bradshaw et al., 2012). Om innekatten blir stimulerad med lek så behöver det inte ge mindre välfärd för katten att inte få jaga ute. Leksaker kan förmodligen inte ge lika bra utlopp för jaktbeteendet som riktig jakt men då det ofta fungerar bra att ha innekatter så tyder detta på att det är ett tillräckligt substitut.

Hälsa

Katter kan råka ut för olika sjukdomar som ofta smittar mellan katter. En utekatt har då större risk att bli smittad än en innekatt. Men även en innekatt som bor tillsammans med en katt som får gå ut har större risk att bli smittad då den kan få smittor från katten som får gå ut. En innekatt är annars mer skyddad än en utekatt och det kan vara ett vanligt argument till att ha katten inne. Men innekatter som inte har en bra miljö inomhus kan vara stressade och det kan predisponera för sjukdom. En utekatt kan råka ut för många olika saker när den är ute som t.ex. bilolyckor. Speciellt unga katter råkar ut för bilolyckor (Rochlitz, 2003a) eventuellt beroende på deras beteende och att de är mer nyfikna och aktiva än äldre katter. Man bör därför inte släppa ut sin kattunge för tidigt och man kan gärna vänta tills den är vaccinerad så minskar man risken för smitta. Om man bor i en stad eller om man bor bredvid en stor väg kan det vara bra att ha sin katt som innekatt. En utekatt kan även råka ut för andra saker, som att äta något giftigt, bli instängd någonstans eller stöta på ett annat djur som kan skada den. Innan man bestämmer om katten ska vara inne eller ute bör man därför tänka på hur man bor.

Utrymme

Katter som är ute mer är mer aktiva (Piccione et al., 2013) och har en mer naturlig dygnsrytm där de är mer aktiva under natten. Det kan ses som ett välfärdsproblem att katter med mindre yta är mindre aktiva då det kan leda till övervikt vilket är skadligt för kattens hälsa. Utevistelse ger mer naturlig aktivitet och katten blir inte lika beroende av ägaren som en innekatt. En innekatt behöver inte nödvändigtvis ha sämre välfärd än en utekatt gällande aktivitet om ägaren är hemma mycket och aktiverar sin katt med lek och miljöberikning. Att ha katten ute för mycket kan också bli ett problem då den kanske inte kan vila så mycket som den behöver om den måste vara vaksam på faror. Även

utekatter påverkas mycket av ägaren (Horn et al., 2011) och det behöver inte vara ett välfärdsproblem. Att katter inte har sin naturliga dygnsrytm är en konsekvens av domesticeringen men det behöver inte betyda att det är en sämre välfärd eftersom ägaren tar hand om sin katt på sätt som gör att dygnsrytmen inte blir lika viktigt för t.ex. födosök. Katter påverkas mycket av vädret och därför bör man tänka på att ta in sin katt om det är dåligt väder eller se till att den har skydd.

Det kan vara bra att tänka på hur stort man bor innan man skaffar katt. Om man vill ha katten som innekatt bör man tänka på att det kan vara bra att leka mer med katten. Bor man i en stad så att katten inte kan gå ut och man har en väldigt liten lägenhet så kanske man inte ska skaffa katt alls. Ett annat alternativ kan vara adoptera en katt från ett katthem för då förbättrar man troligen den kattens livssituation även om man bor på begränsad yta. En katt som får större utrymme och tillgång till utevistelse aktiveras utan att ägaren behöver lägga så mycket tid på katten vilket är att föredra i dagens samhälle då många äger en katt utan att ha tillräckligt med tid för den lek och aktivering som en innekatt egentligen vill ha.

Flerkatts-hushåll

Det fungerar ofta bra att ha fler katter i grupp och det kan vara bättre än att ha katterna ensamma om det är en grupp som fungerar. Katter i grupp är mer fysiskt aktiva och vilar mindre (Uetake et al., 2013) vilket kan ses både positivt och negativt. Att katterna är mer fysiskt aktiva är positivt då det minskar risken för övervikt och det är naturligt för katten att vara fysiskt aktiv. Att katten vilar mindre kan ses som en följd till att den ägnar mer tid till att vara aktiv men det kan också betyda att katten känner sig för orolig för att vila. Det är viktigt för djurägaren att vara uppmärksam när man har fler katter i samma hushåll så att man upptäcker eventuell stress hos katterna. När man har flera katter är det viktigt att ha tillräckligt med resurser som vattenskål, kattlåda och sovplatser så att det inte blir bråk om resurser eller att en katt inte vågar t.ex. dricka. Det är också viktigt att vara uppmärksam på att katterna inte blockerar varandra och att det alltid finns en väg att fly om det skulle bli bråk. Man kan även tänka på att mata katterna på olika ställen så att de inte känner sig stressade att kasta i sig maten utan äter i lugn och ro. Om katten är orolig när den äter kan det leda till att den äter för mycket på en gång eller att den äter för lite vilket båda kan anses som välfärdsproblem.

För att undvika att den stressade katten börjar med olika problembeteenden är det viktigt att som djurägare vara uppmärksam på hur katterna i hemmet fungerar tillsammans. Om man upptäcker problemet så kan man kanske förbättra situationen för den stressade katten genom att se till att det finns fler resurser och fler flyktvägar, t.ex. genom att sätta upp hyllor på väggarna som katten kan hoppa upp på och komma undan. Om man har katter som fungerar ihop och man är uppmärksam som djurägare så kan det öka välfärden hos katten genom ökad aktivitet och en individ av samma art att utföra sociala beteenden mot.

Miljöberikning

Miljöberikning är ett bra sätt att förbättra ett djurs välfärd genom psykisk eller fysisk aktivitet och det fungerar både till ensamma katter och katter i grupp. Miljöberikning är extra viktigt om katten inte får gå ut eftersom den då missar mycket av sin naturliga aktivitet som att klättra, jaga och springa. Katter som bor i grupp leker ofta tillsammans och de har då inte lika stort behov av miljöberikning som ensamma katter.

Katter kan även behöva miljöberikning i form av utkikplatser och platser att gömma sig på. Katter tycker om att sitta högt så att de lätt kan ha uppsikt över vad som händer. De kan även behöva platser att gömma sig på då det är ett bra sätt för katterna att hantera stress (Kry & Casey, 2007), t.ex. när det kommer främmande människor eller djur på besök. Inomhus är det ofta bra att katten har ett högt ställe dit bara den kan ta sig och gärna även gömma sig om den känner sig hotad (fig. 1). Utomhus kan katten ofta hitta ställen att gömma sig på, t.ex. i ett träd eller under en bil. Djurägaren kanske inte vill att katten ska springa och gömma sig när det kommer främmande människor på besök men ur katten synvinkel är det alltid bättre att få bestämma själv om den vill hälsa eller inte.

Figur 1. Miljöberikning i form av hylla på hög höjd

Problembeteenden

Katter som inte mår bra av olika anledningar kan börja med olika problembeteenden. Vissa beteenden upplevs som ett problem av djurägaren men är egentligen naturliga för katten medan andra beteenden kan vara ett tecken på att katten mår dåligt. Katter som går ute kan utföra mer av sina naturliga beteenden utan att det ses som ett problem, t.ex. klösa på träd och urinmarkera. Innekatter har inte samma möjlighet att utföra dessa beteenden och om de skulle klösa på möblerna eller urinmarkera inomhus anses det som ett problem. Om man inte får ordning på sådana problem kan det till och med ses som en anledning att avliva katten och därför kan det räknas som ett välfärdspå. Utekatter kan också ha dessa problem som kan bero på stress och om det bor andra katter i närheten som gör att katten blir stressad kan det kanske vara bättre att katten är inomhus. Aggression är ett av de värsta problembeteendena då ägaren kan bli fysiskt skadad. Speciellt i familjer med små barn kan detta vara ett problem då barn inte alltid förstår att man bör lämna katten ifred. Att katter får vara ute kan öka aggressionen (Ramos & Mills, 2009) men det är oklart vad detta beror på. Att inte störa katten och ge den mycket miljöberikning skulle kunna vara ett sätt att motverka aggressionen.

SLUTSATS

Innan man skaffar katt bör man tänka efter hur man bor och om man tänkt ha katten inne eller ute. Området man bor i spelar stor roll för om det är lämpligt att ha katten ute. Man kan även tänka på att chipmärka sin katt så att den går att identifiera om något skulle hända med den. Kastration kan även vara att föredra om man inte tänkt avla på den, då det eliminerar risken för oönskade kattungar. En innekatt bör ha mycket miljöberikning medan en utekatt klarar sig med mindre. Katter är mer aktiva i grupp och därför kan det vara bra att tänka på om man vill skaffa fler katter. Har man fler katter bör man vara extra uppmärksam på om katten beter sig konstigt då det kan vara ett tecken på att gruppen inte fungerar bra och katten kanske är stressad. Har man bara en katt och den är inne mycket bör man se till att aktivera den på olika sätt, t.ex. genom lek, för att motverka problembeteenden.

Självklart kan olika individer fungera olika bra att ha utomhus men om man har möjlighet och bor lämpligt så bör man ur välfärdssynpunkt låta katten vara ute. Det är det som är naturligt för katten.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Bradshaw, J.W.S., Casey, R.A., & Brown, S.L. (2012). *The Behaviour of the Domestic Cat*. 2. ed. Oxfordshire: CABI.
- Dantas-Divers, L.M.S., Crowell-Davis, S.L., Alford, K., Genaro, G., D'Almeida, J.M., & Paixao, R.L. (2011). Agonistic behavior and environmental enrichment of cats communally housed in a shelter. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, vol. 239, no. 6, ss 796-802.
Tillgänglig: <http://avmajournals.avma.org/doi/full/10.2460/javma.239.6.796> [2014-04-03]
- Fraser, A.F. (2012). *Feline behaviour and welfare*. Oxfordshire: CABI.
- Horn, J.A., Mateus-Pinilla, N., Warner, R.E., & Heske, E.J. (2011). Home Range, Habitat use, and Activity Patterns of Free-Roaming Domestic Cats. *The Journal of Wildlife Management*, vol. 75 (5), ss 1177-1185.
Tillgänglig: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jwmg.145/full> [2014-04-03]
- Kry, K., & Casey, R. (2007). The effect of hiding enrichment on stress levels and behavior of domestic cats (*Felis silvestris catus*) in a shelter setting and the implications for adoption potential. *The Journal of Wildlife Management*, vol 75, no. 5, ss 1177-1185.
Tillgänglig: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jwmg.145/abstract> [2014-04-03]
- Liberg, O. (1984). Food Habits and Prey Impact by Feral and House-Based Domestic Cats in a Rural Area in Southern Sweden. *Journal of Mammalogy*, vol 65, no. 3, ss 424-432.
Tillgänglig: <http://www.jstor.org/stable/1381089> [2014-04-03]
- Loyd, K.A.T., Hernandez, S.M., Carroll, J.P., Abernathy, K.J., & Marshall, G.J. (2013). Quantifying free-roaming domestic cat predation using animal-borne video cameras. *Biological Conservation*, vol 160, ss 183-189.
Tillgänglig: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320713000189> [2014-04-03]
- Pedersen, N.C. (1991). *Feline husbandry, Disease and Management in the multiple-cat environment*. Kalifornien: American Veterinary publications.
- Piccione, G., Marafioti, S., Giannetto, C., Panzera, M., & Fazio, F. (2013). Daily rhythm of total activity pattern in domestic cats (*Felis silvestris catus*) maintained in two different housing conditions. *Journal of Veterinary Behavior*, vol. 8, ss 189-194.
Tillgänglig: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1558787812001220> [2014-04-03]
- Ramos, D., & Mills, D.S. (2009). Human directed aggression in Brazilian domestic cats: Owner reported prevalence, contexts and risk factors. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, vol 11, ss 835-841.
Tillgänglig: <http://jfm.sagepub.com/content/11/10/835.full> [2014-04-03]
- Rochlitz, I. (2003a). Study of factors that may predispose domestic cats to road traffic accidents: part 1. *Veterinary Record*, vol 153, no. 18, ss 549-553.
Tillgänglig: <http://veterinaryrecord.bmj.com/content/153/18/549.full.pdf+html> [2014-04-03]
- Rochlitz, I. (2003b). Study of factors that may predispose domestic cats to road traffic accidents: part 2. *Veterinary Record*, vol 153, no. 19, ss 585-588.
Tillgänglig: <http://veterinaryrecord.bmj.com/content/153/19/585.full.pdf+html> [2014-04-03]
- Statistiska centralbyrån (2013). Hundar, katter och andra sällskapsdjur 2012.
- Uetake, K., Goto, A., Koyama, R., Kikuchi, R., & Tanaka, T. (2013). Effects of single caging and cage size on behavior and stress level of domestic neutered cats housed in an animal shelter. *Animal Science Journal*, vol 84, ss 272-274.
Tillgänglig: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1740-0929.2012.01055.x/full> [2014-04-03]